FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT SIR GORDON SLYNN
fremsat den 10. juli 1986 *

Høje Domstol.

Anne-Marie Christ (født Clemen), Olga Priplata (født Schneider) og Elizabeth Mc Donnell har på de for denne sag relevante tidspunkter været midlertidigt ansatte ved Kommissionen i kategori C. I stævningen, der er dateret den 4. marts 1985, og som indgik til justitskontoret den 4. april 1985, har sagsøgerne nedlagt påstand om

a) annullation af de af Kommissionen udfærdigede lønsedler for maj 1984 for Priplata og Mc Donnell og for juli 1984 for Christ samt af alle sagsøgernes senere lønsedler, for så vidt lønsedlerne er udfærdiget i henhold til den af Rådet den 21. oktober 1976 vedtagne forordning (EKSF, EØF, Euratom) nr. 2615/76 (EFT 1976 L 299, s. 1), hvorved der indsattes et fjerde stykke og en hertil knyttet løntabel i artikel 20 i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i De europæiske Fællesskaber,

b) at Kommissionen tilpligtes at betale alle sagens omkostninger, jfr. procesreglementets artikel 69, stk. 2, herunder de nødvendige udgifter, som sagsøgerne har afholdt med henblik på sagens behandling, navnlig rejse- og opholdsudgifter samt honorar til advokat, jfr. procesreglementets artikel 73, litra b).

I henhold til artikel 2 i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i De europæiske Fællesskaber (»ansættelsesvilkårene«) forstås ved »midlertidigt ansat« a) den, der ansættes i en midlertidig stilling, b) den, der midlertidigt ansættes i en fast stilling, c) den, der ansættes for at bistå en person, der udfører et i henhold til traktaterne fastsat hverv, eller d) »den, der midlertidigt ansættes i en fast stilling, som aflønnes over forsknings- og investeringsbevillingerne, og som er opført i den liste over stillinger, der er knyttet som bilag til den pågældende institutions budget«. Sidstnævnte bestemmelse blev indsat i ansættelsesvilkårene ved artikel 1, stk. 2, i forordning nr. 2615/76.

Ansættelsesvilkårenes artikel 20 indeholder bl. a. bestemmelse om, at tjenestemandsvedtægtens artikel 66 finder tilsvarende anvendelse på midlertidigt ansatte, således at disse har krav på den samme grundløn som fastansatte tjenestemænd. Ved artikel 1, stk. 5, i forordning nr. 2615/76 indsattes imidlertid et femte (unummereret) stykke i artikel 20, der lød således:

»For så vidt angår de i artikel 2, litra d), omhandlede ansatte, fastsættes den månedlige grundløn for hver lønklasse og hvert løntrin dog efter nedenstående tabel:«

* Oversat fra engelsk

De i denne tabel angivne grundlønninger var de samme som dem, der fremgik af tabellen vedrørende fastansatte tjenestemænd, for så vidt angår kategorierne A, LA og B, men de var omkring 5% lavere, for så vidt angår alle løntrin i kategorierne C og D.

Forholdet må derfor opfattes således, at det snarere er femte end fjerde stykke i artikel 20, som sagsøgerne anfægter lovligheden af.

De nævnte ændringer trådte i kraft den 30. oktober 1976 (jfr. artikel 3 i forordning nr. 2615/76). Mens bestemmelsen om den fjerde kategori af midlertidigt ansatte stadig er gældende, ophævede Rådet den for denne kategori af ansatte særligt gældende tabel over grundlønninger i juni 1985. Artikel 7 i Rådets forordning (EKSF, EØF, Euratom) nr. 1578/85 af 10. juni 1985 (EFT 1985 L 154, s. 1) indeholder følgende bestemmelse:

»I artikel 20 [i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i De europæiske Fællesskaber] udgår stk. 5 samt den hertil hørende tabel over den månedlige grundløn«.

I henhold til artikel 13 i forordning nr. 1578/85 trådte denne ophævelse af den nævnte særordning i kraft den 1. januar 1985 for midlertidigt ansatte, der gjorde tjeneste på tidspunktet for forordningens ikrafttrædelse, dvs. den 14. juni 1985, hvilket omfattede sagsøgerne.

De tre sagsøgere blev ansat henholdsvis den 1. juli 1979, den 4. juli 1979 og den 1. juni 1979 som midlertidigt ansatte i henhold til ansættelsesvilkårenes artikel 2, litra a). I 1983 blev de placeret i midlertidige stillinger i forbindelse med et forskningsprojekt, det såkaldte »FAST-projekt«. Disse stillinger blev budgetmæssigt behandlet som faste stillinger fra den 1. januar 1984. Kommissionen fremsendte et forslag til sagsøgerne om ændring af deres kontrakter, således at disse herefter skulle falde ind under bestemmelsen om midlertidigt ansatte i ansættelsesvilkårenes artikel 2, litra d), dvs. at sagsøgerne blev midlertidigt ansat i faste stillinger aflønnet over forsknings- og investeringsbevillingerne. Forslagene er dateret den 30. marts 1984, men sagsøgerne anfører, at de først blev fremsendt til dem den 17. april 1984, idet Christ og Mc Donnell underskrev og returnerede det pågældende dokument i slutningen af april 1984 og Priplata i begyndelsen af maj 1984. Kommissionen har ikke bestridt dette.

I de nævnte vilkår, der ændrede kontrakterne, var det ikke angivet, at sagsøgernes løn ville blive nedsat med omkring 5%. Under den mundtlige forhandling for Domstolen blev det oplyst, at sagsøgerne ikke den gang var klar over denne følge af ændringen, og at de ikke rettede nogen forespørgsel i så henseende. Det var først, da Priplata og Mc Donnell så deres lønsedler for maj 1984 og Christ sin for juli 1984, at sagsøgerne blev klar over, at deres grundløn var blevet nedsat.

Det var ansættelsesmyndighedens hensigt at lade den lavere lønsats få virkning med tilbagevirkende kraft fra den 1. januar 1984, men da sagsøgerne protesterede, medgav den, at dette ville være urimeligt, for så vidt angår tidsrummet 1. januar-30. marts 1984.

Henholdsvis den 25., 26. og 20. juli 1984 indbragte de tre sagsøgere en klage i medfør af tjenestemandsvedtægtens artikel 90, stk. 2. Nærmere bestemt anfægtede de den nedsættelse af deres løn, der var en følge af ændringen af deres kontrakter fra at være omfattet af ansættelsesvilkårenes artikel 2, litra a), til at være omfattet af artikel 2, litra d). Kommissionen afviste klagerne ved enslydende skrivelser af henholdsvis 4. januar 1985 til Christ og 10. januar 1985 til Priplata og Mc Donnell. Disse afgørelser blev meddelt henholdsvis den 21. januar 1985 til Mc Donnell og den 25. januar 1985 til Christ og Priplata (hvilket fremgår af de

som bilag til stævningen vedlagte underskrevne anerkendelser af modtagelsen). Stævningen blev indgivet til Domstolen inden for den i tjenestemandsvedtægtens artikel 91 fastsatte frist.

Kommissionen har ikke påstået sagen afvist. Formelt var de administrative klager rettet mod ændringen i kontraktsvilkårene, mens sagen er anlagt til prøvelse af lønsedlerne. Det fremgår imidlertid klart af bemærkningerne i klagerne, at det, som sagsøgerne anfægter, er den virkning, forordning nr. 2615/76 har haft for lønsedlerne, således som forordningen er kommet til udtryk i ændringen i kontraktsvilkårene. I det væsentlige har klagerne og sagen samme genstand. Efter min opfattelse kan man ikke hævde, at sagen må afvises med den begrundelse, at den ikke har samme genstand som klagerne.

Sagens genstand er imidlertid nu begrænset til tidsrummet 1. april-31. december 1984, idet virkningen af ophævelsen af femte stykke i ansættelsesvilkårenes artikel 20 har været, at sagsøgerne fra den 1. januar 1985 har fået udbetalt den samme løn som tjenestemænd i den pågældende kategori og lønklasse.

Sagsøgerne har gjort gældende, at det anfægtede forhold har været i strid med ligebehandlingsprincippet, således som dette princip fremgår af Domstolens domme i bl. a. sag 156/78, Newth mod Kommissionen, Sml. 1979, s. 1941, og de forenede sager 198-202/81, Micheli mod Kommissionen, Sml. 1982, s. 4145. Sagsøgerne fik udbetalt en løn, der var 5% lavere end lønnen for andre ansatte, der udførte det samme arbejde, og hvis forhold måtte sidestilles med sagsøgernes. Som følge af ændringen fik de udbetalt 5% mindre i løn end tidligere for at udføre det samme arbejde. Fordi de var indplaceret i kategori C, blev de stillet ringere end ansatte, der også var omfattet af artikel 2, litra d), men som var indplaceret i kategorierne A og B, og hvis løn var den samme som lønnen for fastansatte tjenestemænd, dvs. at der ikke skete nogen nedsættelse med 5%.

Kommissionen har gjort gældende, at forskelle mellem forskellige kategorier af tjenestemænd eller midlertidigt ansatte ikke kan anses som udtryk for forskelsbehandling. Kommissionen henviser i denne forbindelse til Domstolens domme i de forenede sager 118-123/82, Celant mod Kommissionen, Sml. 1983, s. 3012, præmis 22, og sag 171/84, Soma mod Kommissionen, dom af 23. januar 1986, Sml. 1986, s. 192, præmis 30, samt til generaladvokat Darmon's forslag til afgørelse i sag 326/82, Aschermann mod Kommissionen, Sml. 1984, s. 2253, jfr. s. 2268, hvori det anføres, at midlertidigt ansatte, der aflønnes over forsknings- og investeringsbevillingerne, ikke ansættes under de samme vilkår eller de samme forhold — selv om de indplaceres i de samme kategorier — som tjenestemænd eller andre midlertidigt ansatte som omhandlet i ansættelsesvilkårenes artikel 2, litra a), litra b), og litra c). Navnlig anfører Kommissionen, at formålet med den ved forordning nr. 2615/76 indsatte bestemmelse litra d) i artikel 2, hvorved den pågældende nye personalekategori blev indført, var at forbedre forholdene for personer, der tidligere havde været ansat ved fælles forskningscentre som særligt eller lokalt ansatte. Forordningen indebar en væsentlig lønstigning for disse personalegrupper. Af budgetmæssige grunde indførtes der en forskel mellem på den ene side kategorierne A og B og på den anden side kategorierne C og D. Der var mange særligt og lokalt ansatte i sidstnævnte kategorier og kun få i de førstnævnte, og for at begrænse de samlede udgifter var lønningerne for ansatte i kategorierne C og D ikke de samme som for andre ansatte i samme kategorier. Det var først i 1985, da de tilstræk-

kelige midler var til rådighed, og det andet, permanente, FAST-projekt var blevet iværksat, at den pågældende »uoverensstemmelse« på 5% blev fjernet.

Der er efter min opfattelse utvivlsomt belæg for det generelle synspunkt, at ansatte, der befinder sig i forskellige situationer, kan behandles forskelligt. Hvorvidt en forskellig behandling er af urimelig eller diskriminatorisk art, må imidlertid afgøres på grundlag af den konkrete sags faktum. Efter min opfattelse er der en afgørende forskel mellem på den ene side sagerne Celant og Soma og på den anden side nærværende sag. I førstnævnte sager var de pågældende ansatte ikke »midlertidigt ansatte«, før de i kraft af forordning nr. 2615/76 fik status som sådanne. Som følge af deres indplacering i kategorien midlertidigt ansatte nød de betydelige fordele. At ikke alle ansatte havde krav på de samme pensionsrettigheder, fandtes efter omstændighederne at være lovligt. I nærværende sag var sagsøgerne allerede midlertidigt ansatte (i henhold til artikel 2, litra a», før de blev henført under den i artikel 2, litra d), omhandlede personalegruppe. Jeg mener ikke, at sagsøgernes forhold kan sidestilles med det, der var tilfældet i forbindelse med afgørelserne i sagerne Celant og Soma. Jeg mener heller ikke, at der i generaladvokat Darmon's forslag til afgørelse er taget stilling til netop det spørgsmål, som nærværende sag rejser.

Efter min opfattelse kan sagsøgerne med rette sidestille deres forhold efter artikel 2, litra d), med forholdene for andre ansatte, som udførte eller udfører tilsvarende arbejde, men som henhørte eller henhører under artikel 2, litra a). De kan også med rette sidestille deres forhold efter ændringen med deres egne tidligere forhold i henhold til artikel 2, litra a). Det må lægges til grund, at sagsøgerne er blevet underlagt andre vilkår, og at det ikke er blevet godtgjort, at der har været en objektiv begrundelse herfor. Sagsøgerne kan efter min opfattelse endvidere med rette gøre gældende, at den forskel, der var med hensyn til vilkårene for henholdsvis tjenestemænd i kategorierne A og B og dem selv, savnede begrundelse på tidspunktet for ændringen af deres status, selv om denne forskel måtte have været rimelig i 1976, for så vidt angår personer, hvis status blev ændret fra lokalt ansatte til midlertidigt ansatte. Det er åbenbart, at det oprindelige grundlag for den nævnte forskel, selv om det i sin tid måtte have været tilstrækkeligt, i 1983 ikke længere var til stede — »det er urimeligt at fastholde denne ulighed i lønnen, når arbejdsvilkårene i øvrigt er lige« (begrundelsen til Kommissionens forslag om ophævelse af den anfægtede bestemmelse; forslag EFT 1983 C 213, s. 7; begrundelse dok. KOM (83) 455 endelig udg.). Jeg kan ikke se nogen rimelig begrundelse for i 1984, da sagsøgerne blev overført fra artikel 2, litra a), til artikel 2, litra d), at gøre nogen forskel mellem på den ene side kategori C og på den anden side kategorierne A og B.

Jeg er på denne baggrund af den opfattelse, at det som udgangspunkt må lægges til grund, at sagsøgerne er blevet udsat for forskelsbehandling med hensyn til løn, og at det ikke er blevet godtgjort, at der har været nogen objektiv begrundelse herfor.

Kommissionen har gjort gældende, at sagsøgerne af egen fri vilje accepterede ændringsvilkåret i deres ansættelseskontrakter. I første sætning i fjerde afsnit i hver af de afgørelser, hvorved sagsøgernes klager blev afvist, hedder det imidlertid: »Kommissionen [var] nødsaget til enten at opsige Deres kontrakt af (hvorefter Kommissionen angav datoen for hver af de oprindelige ansættelseskontrakter fra 1979) eller at foreslå Dem den pågældende ændring af denne, hvilket skete«. Sagsøgerne havde med andre ord valget mellem enten skriftligt at godkende den foreslåede ændring eller at miste deres stilling. Under disse omstændig-

heder finder jeg det uantageligt at acceptere argumentet om, at sagsøgerne i forbindelse med spørgsmålet havde fraskrevet sig retten til at anlægge sag.

Kommissionen har endvidere gjort gældende, at overførslen af stillingerne til ansættelsesvilkårenes artikel 2, litra d), indebar pensionsrettigheder for sagsøgerne, som de ikke havde efter artikel 2, litra a). Dette er kun rigtigt, for så vidt angår et begrænset tidsrum, idet der nu ved forordning nr. 2799/85 af 27. september 1985 (EFT L 265, s. 1) med virkning fra den 9. oktober 1985 er blevet indført en pensionsordning for midlertidigt ansatte, der er omfattet af ansættelsesvilkårenes artikel 2, litra a). De pensionsrettigheder, som Kommissionen anfører, at sagsøgerne nu har, er imidlertid kun potentielle rettigheder. De vil kun rent faktisk modtage pension, såfremt de efter at have opnået den pågældende alder opfylder samtlige betingelser herfor, navnlig det vilkår, at de har gjort tjeneste i ti år. Efter min opfattelse kan den omstændighed, at sagsøgerne, for så vidt angår et tidsrum på nogle måneder, har nydt nogle rettigheder, der kun er potentielle, ikke anses som en så væsentlig forskel med hensyn til deres forhold, at det kan begrunde den af sagsøgerne anfægtede forskelsbehandling. Som anført under den mundtlige forhandling må man endvidere hæfte sig ved, at såfremt sagsøgerne var udtrådt af tjenesten i løbet af 1984, ville det beløb, de ville have haft krav på som udtrædelsespenge, være blevet beregnet på grundlag af deres lavere løn.

Kommissionen anfører endvidere, at overførslen af stillingerne til ansættelsesvilkårenes artikel 2, litra d), er udtryk for en forbedring af sagsøgernes forhold med hensyn til sikkerhed i ansættelsen. Det er rigtigt, at det budgetmæssigt forholder sig således, at sagsøgerne nu er ansat i stillinger, der er faste, hvorimod de var ansat i midlertidige stillinger, den gang de henhørte under ansættelsesvilkårenes artikel 2, litra a). Man må imidlertid ikke glemme, at de fortsat er midlertidigt ansatte og kan afskediges med tre måneders varsel. Efter min opfattelse kan der ikke gives Kommissionen medhold i, at den nævnte forskel med hensyn til sagsøgernes status udgør nogen tilstrækkelig objektiv begrundelse for at ændre lønnen for det arbejde, de har udført, og som på alle relevante tidspunkter har været det samme som det, de tidligere udførte.

Endelig har Kommissionen gjort gældende, at sagsøgerens krav vedrører ret ubetydelige beløb. Det anføres, at sagsøgerens krav allerede i vid udstrækning blev imødekommet ved beslutningen om ikke at nedsætte deres løn med tilbagevirkende kraft samt ved udstedelsen af forordning nr. 1578/85. Kommissionen anfører, at sagsøgerne ikke burde have gjort så meget ud af en strid om de små beløb, der stadig er uenighed om. Dette argument kan lige så vel vendes mod Kommissionen. Efter min opfattelse kan de beløb, kravet vedrører, ikke anses for ganske ubetydelige, og jeg finder heller ikke, at sagsøgerne, der er indplaceret i kategori C, har handlet urimeligt ved at forfølge sagen.

Jeg skal herefter sammenfattende foreslå, at Domstolen annullerer de af Kommissionen udfærdigede lønsedler for maj 1984 for Priplata og Mc Donnell og for juli 1984 for Christ samt alle senere lønsedler, for så vidt lønsedlerne er udfærdiget i henhold til forordning nr. 2615/76, hvorved der indsattes et femte stykke og en hertil knyttet løntabel i ansættelsesvilkårenes artikel 20. Kommissionen bør dømmes til at betale sagsøgernes omkostninger.